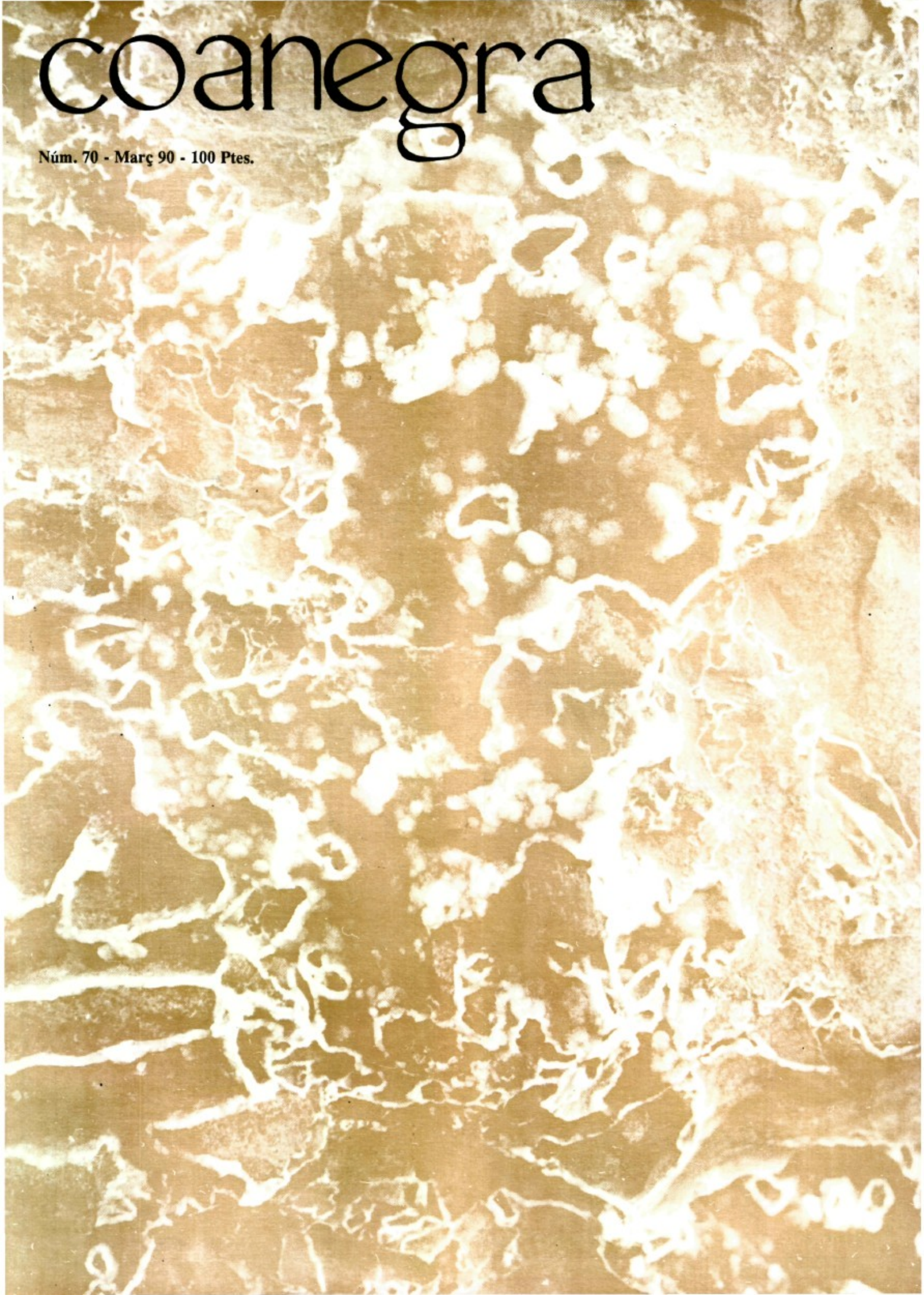

coanegra

Núm. 70 - Març 90 - 100 Ptes.

fusteria

Bartomeu Canyelles Rubí

**TREBALLS DE FUSTERIA
EN GENERAL**

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

ESCAPULONS

GUILLEM COLOMAR

CADA DIUMENGE A SA PLAÇA

**VIVERS
SANTA
MARIA**
SAT 7117

Carretera de Bunyola, Km. 1

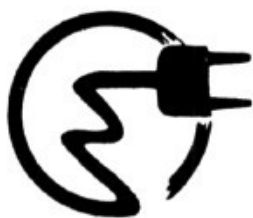
Telèfon 14 00 41

MAGATZEM DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ

JOAQUIN ESTESO

CARRER DE L'ESGLÉSIA

JOAN FORTEZA CAMPINS

Instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 62 09 39

PERRUQUERIA D'HOMES

CA'N MOREI

AL SEU SERVEI

Paborde Jaume, 13

qualitat balear s.l.

**DISTRIBUIM ELS LICORS DE SANTA MARIA
I ELS VINS DE BINISALEM**

Rei Sanxo, 3

Tels. 14 00 17 - 62 01 66

José L. Ferrer
FRANJA ROJA SA
Canelles
DESTILLERIA SANTA MARIA

**CERÀMICA
CAN BERNAT**

TELÈFON 62 01 78

C/ BARTOMEU PASQUAL S/N
SANTA MARIA DEL CAMÍ

coanegra

**PUBLICACIÓ MENSUAL
DE L'O.C.B.
DE SANTA MARIA
DEL CAMÍ**

**DEPÓSIT LEGAL
P.M. 381-1981**

EDITA
Obra Cultural Balear
de Santa Maria del Camí

EQUIP DE REDACCIÓ
Bernat Calafat Vich
Pere Josep Calafat Vich
Magdalena Canyelles Ferrer
Ramon Canyelles Canyelles
Mateu Morro Marce
Rafel Pizà Ordinas
Joan Serra Mercadal
Mateu Vich Coll

COL·LABOREN
Andreu Bestard
Josep Escobar
Llorenç Frontera
Miquel Sastre

PORTADA
Fotografia de Rafel Pizà

**REDACCIÓ,
ADMINISTRACIÓ
I PUBLICITAT**
Batle Bartomeu Simonet, 5
07320 Santa Maria del Camí

IMPRESA A
Informacions Llevant S.A.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28, Manacor

Els articles publicats en aquesta revista sols expressen l'opinió dels seus autors.

EDITORIAL

LA GUARDERIA

Una de les coses que plantejaven quasi tots els partits que es presentaren a les passades eleccions municipals era la conveniència de crear una Guarderia a Santa Maria, és un tema antic, però que mai no se n'ha arribat a parlar sèriament. La qüestió és que ara com ara no disposam d'un centre que pugui acollir els nins més petits. A S'Escoleta s'agafen nins a partir de 2'30 o 3 anys, i s'hi fa una molt bona labor, però els de menor edat no poden ésser atesos.

De cada dia s'està estenent més la família en la qual treballen home i dona, i aquest fet crea una sèrie de necessitats noves, entre les quals hi ha l'atenció dels nins durant l'horari laboral dels pares. Les padrines i padrins fins a un cert punt han cobert aquesta nova problemàtica, però per ventura estam arribant a una situació en què això ja no és suficient. Els canvis sociològics demanen solucions noves. No podem discutir la importància dels pares en l'educació dels infants, ni el paper dels padrins, però potser que ens hàgim de plantejar el trobar una resposta als problemes de moltes famílies.

S'hauria de saber si és necessari o no dins el nostre poble la creació d'una Guarderia. Per això seria convenient la realització d'un estudi de caràcter sociològic, que consideràs la demanda existent de banda dels pares, i si realment és viable una guarderia municipal. Aquesta tasca la podria fer l'assistent social sense massa dificultat, ja que el col·lectiu de nous pares és fàcilment localitzable i se li pot demanar la seva opinió. Es tracta, en definitiva, de saber quin és el grau de necessitat que hi ha d'un servei de Guarderia i, si es considera necessari, veure com es pot crear.

Una vegada determinada la major o menor necessitat de la Guarderia i la seva viabilitat, es tractaria de veure on es pot situar, quin ha d'ésser el seu cost, i com es pot organitzar. Possiblement S'Escoleta no sigui el lloc adequat, ja que l'espai és reduït, en tot cas és una qüestió que s'ha de veure amb tranquil·litat.

D'aquesta manera, coneixent les possibilitats i viabilitat de la Guarderia, es podran donar les passes que siguin necessàries. En definitiva es tractarà de posar en marxa un equip de dues o tres persones, que amb les degudes instal·lacions, permetrà la realització d'una important tasca social.

El que ens hem de demanar és quines són les prioritats socials en el nostre poble, i actuar en conseqüència, per ventura llevant dos o tres milions del caramull que es gasten en festes es podria crear un servei molt útil, i que duu camí d'ésser de cada dia més necessari.

RUA I GENT

Sens dubte que la rua de carnestoltes, el trui de les disfresses s'està afirmant com una fita tradicional dins el tarannà del poble. El dissabte dia 24 de febrer molta de gent sortí al carrer disfressada, més molta sortí damunt la vorera del recorregut a mirar, i bastanta s'acostà a la Plaça de la Vila, on hi hauria d'haver festa al final i no n'hi ha.

És difícil de calcular el nombre total de disfressats, però de segur que arribà al bicentenar. N'hi havia de tots els gustos, monges cantarines, tortugues, animals, estranyes, prínceps, romans, d'època, autocars, nins d'uè, espanta-aucells, indis. Alguns d'ells molt originals, sobretot els que els propis nins havien construït, alguns fets per les seves mares, d'altres de comprats. Bona participació de fets per les seves mares, d'altres de comprats. Bona participació de gent, poc festiva, però es sortí al carrer. Desfilada llarga i comprimida amb banda de cornetes amb majorettes de Trui espectacles —coincidència la constant presència d'aquest contractista en els actes que organitza la regiduria de cultura—, la qual cosa sembla inadequada quan al poble hi ha una excel·lent Banda de Música que podria fer el passacarrers i alhora seria una oportunitat perquè la banda preparàs peces més festives i no tant solemnes.

Arribada la rua a la Plaça de la Vila, un poc de música de trui, i la llarga entrega de premis. Sobre el cadafal el regidor de cultura presentat i citant els premiats, i el batle repartint

premis i plaques. Els premiats foren: Comparses: Grup de monges, Autocar, nins d'uè; Parelles: Tortugues, índies de la Índia, parella de criada i soldats, nins amb un cavall de carró; Individuals: cisterna, camilla, ametller. La nota graciosa la realitzà el grup de monges cantarines que dirigides per Salvador «Rei» cantaren l'Al·leuia i el «Con flores a Maria». Després de la cadafalera entrega de premis, torrada de porquim i vi. I després en un tres i no res la plaça buida, i no eren massa més de les onze. És curiós, es reparteix el menjar i ja no hi ha festa, es deixà el conjunt gairebé sol a la plaça. Curios el final de Lucio Barbosa de Trui espectacles, donant i demanant aplaudiment i gràcies al regidor de cultura i al batle.

Escassa festa, però, al cap i a la fi durà unes tres horettes, participació variada en quant a l'edat. Resaltar la gran participació dels mestres i alumnes d'ambdues escoles del poble, la seva participació dóna i aporta molta d'alegria i de gent. Sembla que participà disfressada més gent que en anys anteriors i gent mirant també, de festa res de res. Però si ja alguns es disfressen és d'encoratjar i aplaudir. Enguany sobraven els foguerons sobretot degut a l'augment de temperatures del febrer d'enguany, que sens dubte ha anticipat la primavera algunes setmanes.

EN POQUES PARAULES

CHARLIE'S I S'ÀMFORA

Els propietaris d'aquests locals comercials del sector de la restauració ja han obert al públic durant aquest mes de febrer, Charlie's com a hamburgueseria i S'Àmfora com a pub per teenagers (quinzanyers) o adolescents, així ho demostra la gran quantitat de motorets que hi ha pels voltants. El dijous 22 s'Àmfora organitzà una concorreguda festa de carnestoltes.

L'ESCLATA-SANG D'ANDREU PONS

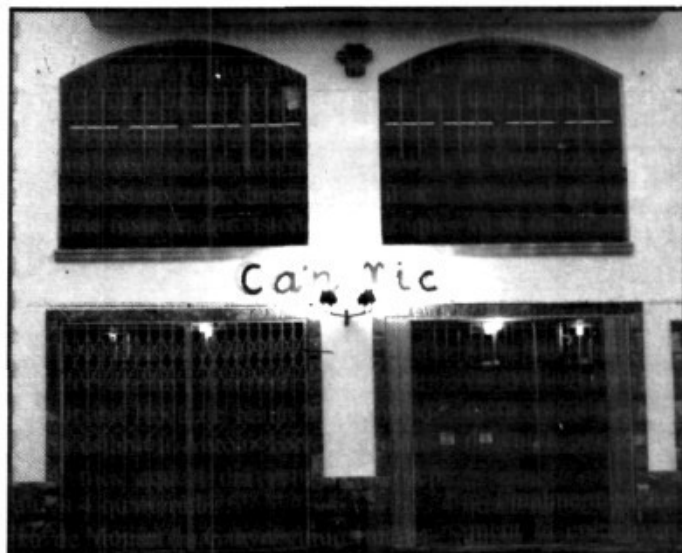
Fou durant la primera quinzena de febrer quan n'Andreu Pons trobà un magnífic exemplar d'esclata-sang de més de 300 grs, i la càmera fotogràfica de Llorenç Frontera ens l'ha reproduït.

CARNESTOLTES INFANTIL

Els dos col·legis d'EGB de Santa Maria del Camí cada any organitzen una festa de carnaval, a la qual o els nins fabriquen el seu desfrès —cosa normal— o el porten de casa. El dijous dia 22 feren una rueta pels carrers tots els alumnes del Col·legi Ramon Llull, i el divendres feren festa els del Col·legi Públic Melcion Rosselló Simonet. Després molts dels al·lots, conjuntament amb els professors, participaren a la Rua del dissabte vespre.

NOUS COMERÇOS

Hi ha notícia de què properament s'obriran o transformaran alguns comerços a Santa Maria del Camí. On era el Comercial Santa Maria s'obrirà un saló recreatiu anomenat Sa Boleira —segons indica el rètol ja col·locat—, on hi havia el forn d'en Domingo Blanco un taller de joieria anomenat MIAN —sucursal d'un ubicat al Pont d'Inca—. La fàbrica d'articles de pell Creacions Caldentey ubicat a la Plaça Nova es podria convertir en un bar. I el restaurant El Clot, sembla que ha estat adquirit per dos accionistes santamariners i reobrirà com a discoteca.

FAROLES NOVES

Durant les darreres setmanes ja s'ha iniciat la instal·lació de faroles noves en recanvi de les velles, malgrat que encara no s'hagi pronunciat el batle davant els dos recursos de reposició presentats per la forma de concessió de les obres. Aquestes faroles són semblants a les que abans hi havia per nombrosos carrers i pel passeig de la plaça nova, unes faroles d'estil antic que substitueixen a les excessivament funcionals anteriors. D'altra banda cal recordar que molts de carrers de la Vila i els Hostals estan deficientment il·luminats, amb moltes faroles amb bombilles fuses o amb bombilles d'escassíssima potència.

Tallers d'Automòbils

Martín Cañellas Ferrando

REPARACIÓ DE AUTOMÒBILS EN GENERAL
—ESPECIALITAT EN RENAULT—

TALLER
AUTORITZAT

**VENDA
D'AUTOMÒBILS**

Bernat Sta. Eugènia, 71
(Ctra. d'Inca)

Tel. 62 06 74 SANTA MARIA DEL CAMÍ

VINS RUBI
ELABORACIÓ PRÒPIA

Celler:
Bartomeu Simonet, 4 - Tel. 62 00 68

DOCTORAT EN PSIQUIATRIA

El passat mes de gener la santamariera Francesca Canyelles va presentar la seva tesi doctoral en psiquiatria a la Universitat de Barcelona sobre el tema d'insomni i narcolèpsia, obtingué la qualificació d'Excel·lent Cum Laude. Francesca estudià medicina a la Universitat de Barcelona i s'especialitzà en psiquiatria a les Universitats de Lille i de Perpinyà, sobretot en temes de neurofisiologia de la son.

EXPOSICIÓ DE XISCO RUBIO

En Xisco Rubio va inaugurar la seva darrera exposició el passat 24 de Febrer, a «L'actual art galeria» de Pollença, estarà oberta fins dia 16.

Aquest pintor que ha participat a diversos dels certàmens que organitza l'Ajuntament per la Fira i a exposicions individuals i col·lectives a Palma, Eivissa i a alguns pobles de Mallorca i a Luxemborg, ens mostra la seva darrera obra, una sèrie d'acrílics i diverses tècniques mixtes on el color i la forma es desfan i es mesclen, si podeu arribar-hi, és de veure.

DEMOGRAFIA

NAIXEMENTS:

Joan Artigues Pizà (23/01/90)
Laura Sureda Ordinas (25/01/90)
Xavier Vachiano Borrás (04/02/90)

DEFUNCIONS:

Miquel Rosselló Bestard (07/12/1900-03/02/1990)

MATRIMONIS:

Ramon Canyelles Canyelles i Francisca Suau Artigues (10/02/1990)

CAS METGE REI

QUAN HI HAURÀ LA SEGONA PEDRA?

Sembla que queda ja llunyà el dia 10 de setembre en el que les autoritats de la majoria municipal al costat d'autoritats autonòmiques i eclesiàstiques col·locaren solemnement la primera pedra d'una futura Residència de Tercera Edat. Ja han passat sis mesos i no se n'ha sentit parlar més, i de moment no s'ha col·locat la segona pedra. Segona pedra que vol dir l'inici real de la construcció, sinó quin sentit pot tenir col·locar una primera pedra si no es té previst a curt termini l'inici d'obres. O hem d'entendre que era un acte de lluïment personal? Electoralista? Idè què passa?

De moment tenim el testimoni fotogràfic de què el solar s'està convertint en aparcament i d'altra banda en un femer, denunciem a la persona o persones que han tingut una conducta tan incívica, poc responsable i grollera de tirar fems al solar, comportaments lamentables i impropis de gent assenyada i madura.

De segur que molt es frissà en col·locar la primera pedra sinó es tenia previst començar prest, s'hagués pogut esperar a col·locar-la quan es tinguessin les coses més clares, s'hagués pogut esperar a col·locar-la quan es tinguessin les coses més clares. Ha passat el temps i tampoc s'ha realitzat un estudi seriós de necessitats de la tercera edat del poble, per estudiar quina és la situació de la vellesa, què requereix, què opina, qui voldria anar a una residència, com la voldríem, etc. De moment res hi ha, quan és la primera passa a fer, molt anterior a encarregar un projecte arquitectònic. Però sí tenim un Regidor de Serveis Socials, i un Assistent Social contractat preparar per contribuir a fer-ho, si el polític li fa a l'encàrrec.

Sols hi ha fems al solar i cap segona pedra. Denunciam un tema. Una paràlització aparent d'unes obres, una inexistència d'un estudi de necessitats i preferències dels vells. Un tema del qual caldrà parlar-ne amb més profunditat.

S'ARC

F O T O G R A F I A

Miquel Rosselló Amengual
Pl. Hostals, 22 - Tel. 14 01 05

BOUTIQUE

NOVA GENT

SANTA MARIA

CADA DUES SETMANES, RENOVACIÓ D'EXISTÈNCIES
DISSABTES HORABAIXA OBERT

Bernat de Santa Eugènia, 87 - Tel. 62 01 33

FERRETERIA CA'N XIC

DUES PLANTES I SOTERRANI AL SEU SERVEI
URBANITZACIÓ CAN MATES

CASA DE LA VILA

AIGÜES BRUTES

L'Ajuntament de Santa Maria s'ha acollit al Pla d'Inversions per a Obres d'Infraestructura Hidràulica del Consell Insular de Mallorca. La realització d'aquest pla durà a la creació d'una xarxa de clavegueram en condicions que solventarà el problema de les aigües brutes a Santa Maria. L'avantprojecte de sanejament ha estat fet per en Martí Vila, i no contempla la solució que s'ha de donar a la depuració de les aigües, encara que una de les possibilitats considerades seria fer la depuradora a la zona del cementeri. Una altra possibilitat seria utilitzar el sistema del llacunatge, que pareix que a altres pobles ha donat bons resultats, i no té un manteniment car.

L'avantprojecte divideix les obres en quatre sectors, per un total de 313.506.407 pessetes. El Consell Insular pagarà un 75 % del pressupost, i la resta es cobrirà entre contribucions especials i l'Ajuntament.

L'acord municipal va esser d'acollir-se al Pla, ara queda per veure quan es concediran aquestes obres, i quan es realitzaran les quatre fases de l'avantprojecte. El que és important és que ja s'ha posat fil a l'agulla per a resoldre un problema que prest o tard s'ha d'escometre.

MUNICIPALS

Segons les directrius vigents a partir de 1991 hi haurà d'haver a tots els pobles 1'6 municipals per cada 1.000 habitants, és a dir que a Santa Maria hi haurà d'haver una plantilla de 7 municipals. De moment sols n'hi ha 3. O sigui que la professió de municipal és una de les que tenen més futur a la nostra vila.

QUÈ PASSA AMB LA RESIDÈNCIA?

L'Ajuntament va aprovar la creació del «Patronat de la Residència de la Tercera Edat Cas Metge Rei» l'11 de maig de 1989. El Patronat no s'ha constituït, i tampoc s'ha avançat darrerament en el camí de posar en marxa les obres de la Residència.

Per tal d'aconseguir majors recursos s'han realitzat diferents activitats (subhastes i tómbola), que han permès l'obtenció d'uns certs doblers. També es va realitzar la solemne cerimònia de col·locació de la primera pedra, amb la participació del Bisbe de Mallorca i les primeres autoritats de la Comunitat Autònoma. Aquestes activitats han comptat amb la col·laboració desinteressada de moltes persones. Molta gent ha fet feina per a posar en marxa el que es veu una obra social important per Santa Maria. Tota aquesta gent quedarà defraudada si no veu com els seus esforços serveixen per a convertir en realitat el projecte de la Residència, que ja s'ha exposat al poble.

En els Estatuts del Patronat hi consta que «L'objectiu i finalitat de la **Fundació Pública Patronat de la Residència de la Tercera Edat Cas Metge Rei**, serà la construcció, govern i administració, de la mateixa». Per tant és inexplicable que no s'hagi posat en funcionament el Patronat, amb la finalitat d'impulsar les obres de construcció de la Residència. Ja és ben hora d'activar definitivament la construcció de la Residència.

El grup municipal del PSM s'ha dirigit a l'Ajuntament demanant la constitució immediata del Patronat, d'acord amb els Estatuts aprovats, i proposant que s'activin les gestions per a començar ràpidament les obres. És de suposar que aquesta situació d'aturada no durarà molt de temps, ja que no coneixem cap raó per a no constituir el Patronat i començar la feina de construcció de la Residència.

**SA
GERRERIA**
CERÀMICA SERRA

Carretera d'Inca
Tel. 62 01 71

CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

GUILLEM RAMIS: EL SOMNI REVOLUCIONARI

Als disset anys ja militava al partit del Moviment Comunista. Ara en té trenta-tres i reconeix els errors però segueix ferm en la fe com el primer dia. En Guillem és d'aquells tímids del gènere més audaç, a qui costa de mirar als ulls de l'interlocutor però s'imposen tenaçment aquest deure. I amb la vida, igual. Seria vergonyós quedar-se a casa i no donar pessigades de monja a un món tan panxaccontent i complaent amb la justícia.

No ho diu, però potser els temps que calia córrer davant els «grisos» i passar qualque nit a la comisaria foren els millors. Són temps de majoror pels revolucionaris, fins i tot per aquells de reciclats que proven d'anar rectificants errors. Tanmateix, la lluita continua i en Guillem encara s'hi afegeix amb devoció.

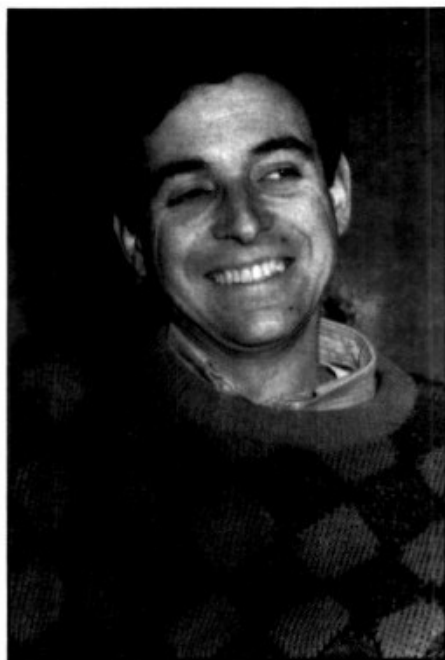
Mentrestant l'activista polític no amaga la persona que intenta de ser amable amb els administrats -no tant amb els administradors, com fou el cas de l'Honorable President de la Comunitat Autònoma-, i molts de benpensants que donaven per bona la llegenda de què tots els comunistes eren una mena de cans rabiosos han quedat desarmats davant la franca simpatia del xicot.

- Què en queda del jovenet de disset anys?.

- En queda la idea inicial: el comunisme. Un concepte que és, per cert, molt ampli, com el cristianisme, i que és utilitzat sovint impròpiament per aquells que s'autodefineixen com a comunistes i no ho són.

- Radical?.

- N'hi ha que entenen que és radical aquell que té bo de fer arribar a les mans. Jo soc radical en el sentit que estic per una transformació radical que comença per canviar la mateixa persona, que en lloc de pensar sempre en termes individualistes i de rendibilitat hauria de tenir més en compte de la solidaritat. Per exemple, hauríem d'ésser conscients que vivim en un món privilegiat i que el nostre benestar és a costa d'altres països més pobres.

- Et sembla positiva l'evolució en aquest sentit?.

- No. El món s'està posant cada vegada pitjor. El consumisme desenfrenat ens està portant al desastre mundial.

- Què ha significat la transició de l'Estat Espanyol al règim de les anomenades democràcies occidentals?.

- Jo he tingut sempre ben clar que aquesta transició va ser impulsada i dirigida pel mateix règim anterior dictatorial, com ho demostra el fet que va ser un home de l'antic règim l'encarregat de portar-la a terme. Estic parlant d'Adolfo Suárez. I no oblidem tampoc que el Rei estava predestinat a ocupar la Monarquia des de l'any 69. Tanmateix, una cosa és guanyar la batalla contra el tirà i una altra ben diferent construir una societat justa. És per això que molta de gent està desencisada.

- Creus possible realment construir aquesta societat justa?.

- Sí. En el cas de Nicaragua, per exemple, em sembla que això seria possible si no fos a causa de la guerra que els americans s'entesten a continuar donant suport a la «Contra». La construcció del socialisme només és possible en llibertat.

- Quant al desencís de què parla- ves, en què es nota principalment?.

- En què la gent abans pensava que

era important i necessària la seva participació en el procés democràtic i ara no.

- Parla'ns una mica del teu punt de vista en el tema de l'enderrocament dels règims dels països de l'est.

- Jo compar molt en Gorbatxov a n'Adolfo Suárez en el sentit que ja he esmentat abans, com a protagonista d'un canvi impulsat des d'una situació pre-existent de control del poder. El règim soviètic havia entrat en una crisi econòmica evident a causa de l'excessiva burocratització. D'altra banda els problemes nacionals a l'U.R.S.S., originats per l'articulació en teòriques repúbliques independents federades que tanmateix no funcionaven com a tals, han contribuït a agreujar la situació. Aleshores el règim tirà de la Unió Soviètica, durant anys disfressat amb l'etiqueta del «comunisme» de ta manera que es pot dir que aquest concepte ha quedat ja hipotecat, ha optat pel canvi.

- Quines sortides té aquest canvi?.

- La primera seria tornar a la situació de fa deu anys. La segona, integrar-se en el món capitalista, opció cap a la qual semblen decantar-se Polònia i Hongria. I la tercera construir el socialisme que té per fonament que té per fonament una societat igualitària i desenvolupada en plena llibertat.

- Implica aquesta tercera possibilitat el paper dirigent del Partit Comunista?.

- No. Implica la pluralitat de partits polítics. L'única limitació es trobaria en la negació de la llibertat de negoci, perquè el socialisme entès d'aquesta manera és incompatible amb una economia de lliure mercat que és precisament la causa de l'actual situació d'expoliació del món que estam vivint.

- L'estratègia a seguir?.

- Organitzar-se i crear un estat de consciència.

- Tenc la impressió que va minvant els «conscients»...

- Hi ha manco gent que participa, és cert.

- Quant a l'organització, com s'hauria d'articular?.

- Aquí és, precisament, on els revolu-

cionaris hem hagut de rectificar per corregir les estratègies del passat. Abans hom creia que el motor del canvi havia de ser forçosament un partit obrer. Actualment s'ha abandonat aquesta idea perquè l'experiència demostra que els partidaris de la igualtat no es troben només entre la classe obrera. Hom intenta d'avançar cap al socialisme a partir de la confluència de grups sectorials: insubmissos i objectors de consciència, feministes, associacions de veïnats, ecologistes, etc...

- Segueix essent el capitalisme el principal enemic?

- És el responsable de la dinàmica actual de determinació: agreujament del problema de la fam, destrucció de la natura, etc. Basta veure l'exemple de l'Argentina, que no fa molt era un país ric en recursos capaços d'alimentar tota Europa i ara ells mateixos passen fam.

- En quines mogudes estàs entretengut ara mateix?

- Unes quantes. Estic treballant amb el grup que critica la celebració del «Quinto Centenario de la Conquesta de América», per exemple. Ens volen fer propaganda de què els indis ho passaren d'allò més bé durant la conquesta, de què es va donar un encontre de cultures que possibilita el naixement de les noves races. La veritat és que la conquesta es basà en el principi de què el cristianisme és l'única civilització i que la resta no són més que salvatges, i en nom d'aquest principi els conquistadors es permetien tota casta de bestialitats, matant els homes i violant les dones. Alguns es vantaven de tenir quatre-cents fills amb les índies, així nasqueren les noves races: fruit de la violació.

- Què més tens en marxa?

- Provam de donar suport als insubmissos -ara mateix en tenim tres- que no volen fer el servei militar ni les pres-

tacions subsidiàries. També estic a «La Crida», organització que lluita per l'autodeterminació dels Països Catalans denunciant la castellanització de la nostra societat.

- Al marge d'això suposo que encara milites al Moviment Comunista.

- Sí. El Moviment Comunista és un partit que camina paral·lelament a tots aquests moviments sectorials. La tasca és ingent i no exclou profunditzar en la democràcia parlamentària. Per exemple, la qüestió del sistema electoral, que podria ser molt més democràtic si fos possible votar candidats concrets en lloc de llistes tancades. Ara no queda més remei que votar tot es barrisc sense possibilitat de triar una o altra persona. Estic segur que si el sistema electoral es reformàs en aquesta direcció a Mallorca molts d'Ajuntaments canviarien de signe.

- Com valoren el fet de la violència exercida per motius polítics en tot el món?

- Quan parlem de violència cal dife-

«Conquistadors de les Amèriques es vantaven de tenir 400 fills a força de violar índies»

---

renciar. Hi ha una gent privilegiada que vol mantenir per la força els seus privilegis contra la majoria. És el cas dels estats, no només d'aquells més injusts sinó de tots els estats. Aleshores els pobles responen pacíficament si poden, però quan no poden perquè no es posen al seu abast mitjans per fer-ho no els queda altre remei que recórrer a la violència, que en aquest cas em sembla justa.

- Més concretament, què opines de les bandes armades com ara el cas d'E.T.A.?

- Al marge de les diferències polítiques i de mètode que em separen d'aquest tipus d'organitzacions, penso que representen una resposta a una opressió concreta. En el cas d'E.T.A. es fonamenta en què al poble basc no li reconeixen el dret a decidir. Per exemple, varen dir majoritàriament que no a l'O.T.A.N. i tanmateix hi són per la força. Per tant, la causa és justa. Quant al GRAPO, els seus membres tenien una molt bona reputació de persones solidàries i de bons companys, gent de grans valors humans. Perquè entren en aquesta dinàmica? És mal de dir. Quant a la violència per motius polítics en general també cal diferenciar molts de graus de violència, que poden anar d'un insult a una bomba. En tot cas només es pot justificar si respon a la voluntat del poble, com passa per exemple a El Sal-

---

«E.T.A. representa una resposta a una opressió concreta»

TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

CAIXA DE PENSIONES

"laCaixa"

vador, on la guerrilla no fa molt entrà dins la mateixa capital i s'hi va mantenir sense gaires problemes, cosa que no hauria estat possible de cap manera sense el suport de la població.

- Parlant d'aquests països, quina opinió et mereixen els representants eclesiàstics de l'anomenada Teologia de l'Alliberament que no fa molt patiren l'assassinat de sis jesuïtes?.

- Juguen un bon paper al Tercer Món perquè lluiten contra l'individualisme i a favor de la solidaritat. Jo m'hi sent identificat, no en quant a les creences religioses perquè jo soc ateu, però sí en quant a allò que reivindiquen pels països pobres. D'altra banda la seva tasca els porta a haver de patir la repressió directament en pròpia car i consider que això els fa part del poble.

«Em sent identificat amb els religiosos de la Teologia de l'Alliberament»

- Deixem ara els temes de política general i parla'ns una mica de la seva experiència a Santa Maria, centrada principalment en la teva etapa de regidor a l'Ajuntament.

- Va ser una etapa que em va satisfer a nivell personal. És cert que vaig aconseguir poques coses però vaig dur a terme una tasca de denúncia i d'oposició a les injustícies. Em va saber greu que la gent no participàs gaire, això no ho vaig aconseguir tampoc i la meua estada va ser més aviat solitària. És una llàstima que els plenaries siguin tan avorrits.

- Et vares fer famós amb aquella polèmica entrega d'un diploma satíric a En Gabriel Canyelles...

- Ara mateix ho tornaria a fer, per donar testimoni que en Canyelles, a

---

«En Gabriel Cañellas no és una persona honorable»

---

pesar del seu tractament d'Honorable, en realitat no ho és una persona honorable, perquè «mangonea» doblers, trafica amb influències i practica l'amiguisme.

- Amb quina intensió li gastares aquella broma?.

- Volia que el fet trascendís a la premsa i així va ser en bona part gràcies a què després d'allò em volgueren «castigar» retirant-me l'assignació mensual que em corresponia com a regidor, circumstància que de rebot encara donà més publicitat a la història.

- Tu ja havies tengut altres contenciosos abans...

- El més significatiu havia estat el de la pancarta per salvar Es Trenc que el batle va fer retirar del carrer Llarg. Aleshores jo vaig presentar-me a la Casa de la Vila a recuperar-la i de tot d'una no me la volien retornar, fins que vaig amenaçar de posar una denúncia de

robatori, atès que la pancarta era de la meua propietat, i això els va convèncer de tornar-me la pancarta. El batle s'enfadà molt per culpa d'aquest afer i em donaren de baixa de totes les comissions excepte una perquè per llei com a regidor havia d'estar per força com a mínim a una comissió. Això em llevà el marge de maniobra que jo tenia en relació a temes com el seguiment de la urbanització il·legal de Son Bieló, perquè no em volgueren a la Comissió d'Obres.

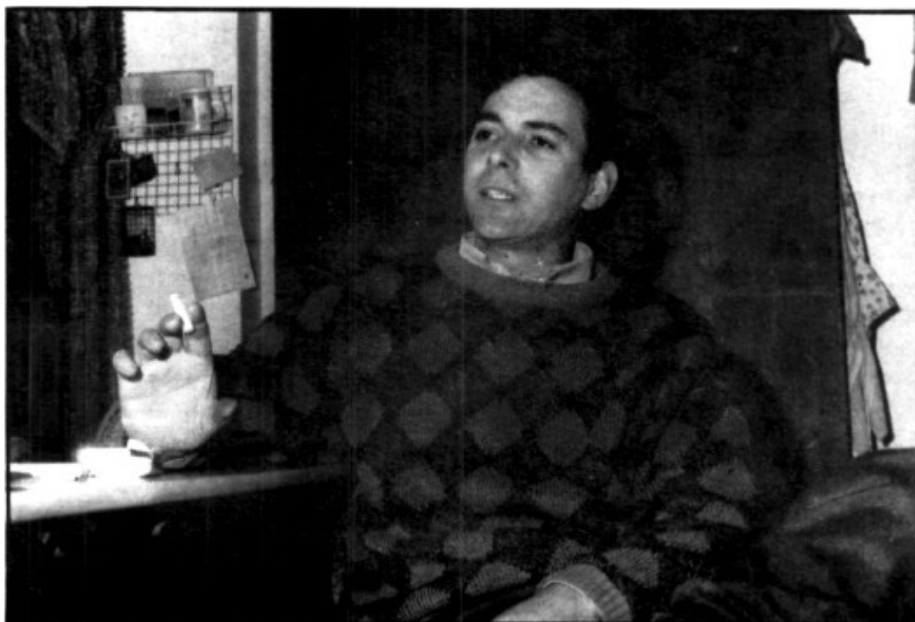
- En els darrers temps sembles haver renunciat a l'activitat política a Santa Maria...

- Francament, no tenc consciència d'ésser útil aquí. Quan em vaig presentar a les eleccions municipals hi havia una gent que donava suport a una candidatura que havia de tenir un funciona-

---

«Donaria el meu suport a una iniciativa unitària d'esquerra per anar a l'Ajuntament»

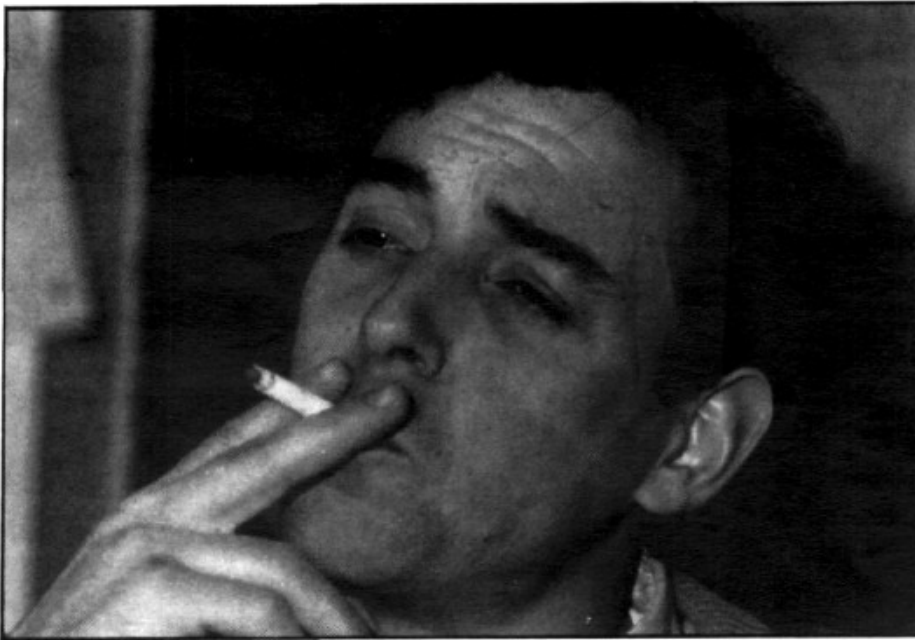

CAIXA DE BALEARS
“SA NOSTRA”

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

ment assemblem. Actualment aquestes condicions no es donen. A la darrera convocatòria electoral no em feia, ganes de col·laborar activament amb IU o amb el PSM, tot i que els d'Esquerra Unida volien que encapçalàs la seva candidatura. Tanmateix he de dir que darrera una iniciativa unitària jo sempre estaria disposat a afegir-m'hi.

- Ara treballes a Son Dureta. Què tal va?.

- La feina està bé, faig de vuit a tres. El que em crida l'atenció és el malgastament que es fa per allà: tiren els doblers. Per guanyar-se una comissió gasten inútilment. És un trull que ja arranca de Madrid.

- Devia ser més agradable treballar de pagès a l'hivernacle de Son Barca...

- Els sis anys que vaig treballar a Son

«A Son Dureta malgasten els doblers»

«Deixar Son Barca amb un deute personal de 3 milions: això ha estat un desastre a la meua vida»

Barca no els considero gens perduts perquè efectivament era una feina que m'agradava molt. El problema és que aquests sis anys em deixaren un deute personal de tres milions de pessetes i no em quedà altre remei que anar a treure'ls d'una altra banda per poder pagarlos. Això sí que puc dir que ha estat un autèntic desastre a la meua vida. Per això ara els horabaixes, en plegar de Son Dureta, encara he de fer «xapusses» per guanyar-me un sobresou i poder fer front a aquest deute que poc a poc estic esvaint.

Durant la conversa s'ha fumats un darrera l'altra. Comenta que si hagués preparat l'entrevista prèviament potser haurien sortit més coses. Però sempre feim les entrevistes una mica improvisadament, amb les virtuts i els defectes que

això pugui representar. De moment i pel que sembla, aquesta que acabam serà una de les més llarguetes. Esperem que hagi estat del vostre interès. Del nostre, us ho assegurem, ho ha estat.

Text: J.S.M.
Fotos: R.P.O.

APUNTS AMB PUNTA VISCA LA REVOLUCIÓ!

Potser algú malpensat creurà que el títol que encapçala aquesta entrevista va mig de conya per allò de què la revolució per molts és un concepte trasnultat i caduc que només pot viure en el somni d'uns revolucionaris tocats d'un idealisme ingenu. Res d'això. La utopia em sembla més necessària que mai i les aspiracions revolucionàries dels qui encara tenen coratge per abanderar aquesta voluntat de canvi radical en una societat cada cop més infectada pel consumisme potser haurien de fer reflexionar a més d'un llestet d'aquests que van per la vida pensant que viu en el millor dels móns possibles perquè té vídeo, ordinador, setze vàlvules i apartament vora mar.

Convé d'evitar el menyspreu que alguns no dissimulen pels qui van contra corrent, perquè d'ells és una esperança de vida nova per aquest món. Formulada així, com una benaventurança que no trascendeix l'àmbit terrenal, aquesta sentència pot semblar un pèl carrinclona als qui només es refien de l'economia i la tecnologia per assolir la felicitat, però no és menys absurda la seva ridícula cursa envers la pura matèria perquè probablement a l'arribada no hi ha premi pel guanyador. Tant d'esforç per nores!.

J.S.M.

SALÓ RECREATIU

ES CAMI

Obert de 12 a 24 hores els dies feiners
i de 10,30 a 24 els dissabtes, diumenges i festius

Bernat de Santa Eugènia, 17 - SANTA MARIA

Viver HORTUS

La major exposició de Mallorca
de plantes ornamentals

Cami de Coanegra s/n. - Tel. 62 02 79

CALAIX D'IMATGES

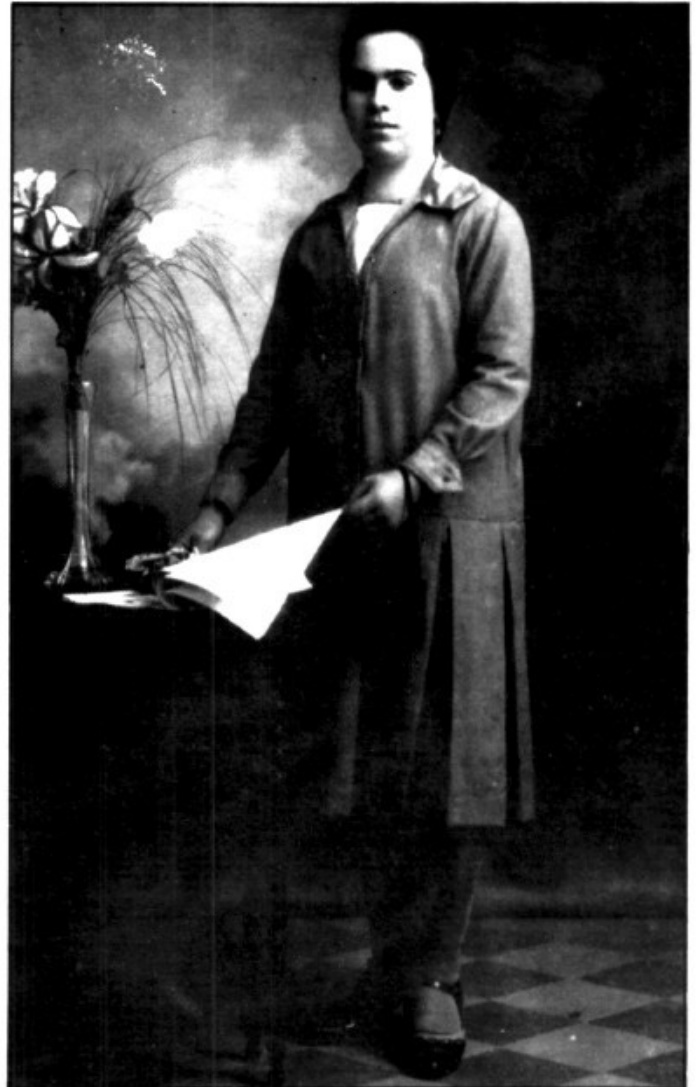
MADÒ ANTÒNIA CREUS FERRER «SA BOTIGA DE CAN DOLÇ»

Sa botiga de Can Dolç, una de les dues botigues de la foravila santamariera -l'altra és Can Franco- que han servit de queviures una bona part dels veïnats d'aquestes contrades. La de Can Dolç dels que s'establiren als voltants del camí de Bunyola i fins i tot de Baix des Puig.

Madò Antònia, la botiguera, ja té els sentanta-nou anys, i ha viscut dins la botiga des dels quatre anys -quan la seva mare Margalida se'n fa càrrec-. Segons ens contà, els primers que dugueren la botiga eren uns de can Revull, després un de Can Cabeïassa, que estaven arrendats amb els propietaris de Can Dolç, per la qual cosa la botiga conservà el nom. No sap si anteriorment la portà altra gent, però podem considerar que fou oberta a finals del segle passat, gairebé podem afirmar que té més de 100 anys d'existència. Però, una cosa és ben certa, que encara manté el mateix caràcter i presència que quan es creà, sols hi ha hagut petits canvis de mobiliari: taurells nous, estanteries, vitrines, etc.

Madò Antònia, una adolescent de quinze anys.

A Can Duran de Palma, tenia una vintena d'anys.

Aproximadament la mare de Madò Antònia es feu càrrec de la botiga devers 1915 i va dur el maneig fins que fou ben major, que fou quan la seva filla Antònia agafà les regnes del negoci, si bé sempre l'havia ajudada.

De sempre la botiga ha tingut una atmòsfera de petita taverna, quatre botelles als estants, un taurell amb pica i tasons, una taula de marbre amb quatre cadires, un càlid redòs per descansar i fer una copeta, pensant les alegries i malsdecaps de les suors del cada dia. S'hi pot fer un moscatell, una cassalla, un anissat, un conyac.

Madò Antònia recorda que quan era petita hi havia a la botiga els articles de primera necessitat: llegums diverses, arròs, sucre, cafè, oli, farina, sal, galletes, vi, i quatre coses més.

«Llavonses la gent era pobra, i sols hi havia el més necessari», «Per Corema duiem bacallàs i una rodona d'arengades». Poca cosa? La necessària per una gent humil i senzilla que vivia de sol a sol conrant els seus trossos i anant a fer jornals.

Ella començà a treballar pel camp devers els set-vuit anys, anant a aixernar, fer herba, collir ametlles, garroves i olives, en una paraula ajudant pel camp, però no anà mai a vermar. No anà massa a escola, sols a aprendre les oracions pel combrregar, «llavors no hi anaven gaire i prest a fer feina per guanyar quatre cèntims», «vaig anar amb una dona de per aquí a prop que ensenyava un poc de lletra i moltes oracions», gairebé no sap llegir i escriure, però sap les quatre regles dels números, «Tota sola i amb un poc d'ajuda vaig aprendre els números, i m'ha anat beníssim per dur la tenda, ahir mateix vaig apuntar el preu del litre d'oli». De segur, viva com és, que se'n desfà bé.

Molts d'anys du aquesta dona d'aixecar-se prest per esperar el fomer de Santa Maria -ara malauradament ja és d'Alaró- que li porta el pa, panets, ensaïmades, coques amb verdura i dolces, de motllo, etc, ella acuradament els retira per els comandes fixes dels seus clients. Podeu anar a Can Dolç un dia feiner i fer una berenada de coca amb verdura -si encara en queda- i un tassonet de vi.

Actualment a Can Dolç hi ha un poc de tot, els articles bàsics, beguda, empotats de tota casta, productes de neteja, etc., i sobretot rera el taurell una dona major que amb simpatia despatxa o serveix un tassonet del suc que trieu. De segur que s'hi troben les coses necessàries pel queviure quotidià.

Actualment, Madò Antònia rera el taurell de Can Dolç.

La foto familiar, el pare ja era mort. Drets els fills Jaume, Caterina, N'Antònia, Perico. Asseguts: Magdalena i la seva filla Maria, la mare Margalida (la seva mare ja havia mort) i Maria. Dècada dels quaranta.

La botiga i Madò Antònia són tot u, l'una amb l'altra, hi estarà fins que pugui, força no n'hi manca. Plena de ganes i il·lusió despatxant a una botiga amb història, a la qual hi han passat fa temps pagesos i jornalers, avui més bé veïns del redol. Dels molts d'estrangers que viuen pels voltants, quasi cap s'atura a Can Dolç. També ens comenta Madò Antònia que el Pryca i el Continente han afectat les vendes. Però segons ens diu «Can Dolç sempre ha estat una botiga amb poc despatx, una botiga de tira-tira, amb clients fixos», però sens dubte que ha fet i està fent un bon servici als veïnats, tant comercial com humà. La deixam despatxant, amb un caràcter amatent i simpàtic, ella i Can Dolç, paret i pell, una mateixa cosa, alegre i humana.

BC

Sa Perxa

tota casta d' embotits,
formatges i patés
pollastres a l' ast

Tel. 62 11 17

Estudi
fotogràfic
Llorenç
Frontera

Plaça Hostals, 44
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. 14 00 52

LA PRESENCIA DEL TEMPS

Som al carrer del Rosari, a ca na Maria Feliu, una casa antiga, vella i ben conservada com la madona, ben segur que en queden poques com aquesta directament importada del segle passat, com la madona.

Ens presentam el diumenge dematí, a l'hora acordada, l'única condició que ens havien posat, era que hi anàssim després de la missa que diuen per la televisió, (na Maria ja no va gaire a l'església i per això, fa devers cinc anys, va comprar la televisió, encara que ens confessa que els horabaixes també la mira). Ens saluda i obre de pinte en ample la gran porta de fusta, dues fulles, plenes de claus de cabota rodona amb dues baules i un pany de clau grossa.

Passem a l'espaiosa i gran entrada, de cop veim tota la casa, i el corral al darrera, a l'esquerra la senzilla i decorativa escala que puja a la sala, el trispol enrajolat amb rajoles de gerrer, aconseguint diferents tonalitats tan cercades avui en dia, fitxau-vos que no hi ha rodapeu, el mobiliari format per nombroses cadires si dos balancins, que en puc dir al respecte? tan conegut i estès, el mobiliari dels nostres padrins, damunt la tauleta del racó amb una llumenera descobreix la nuesa de les parets.

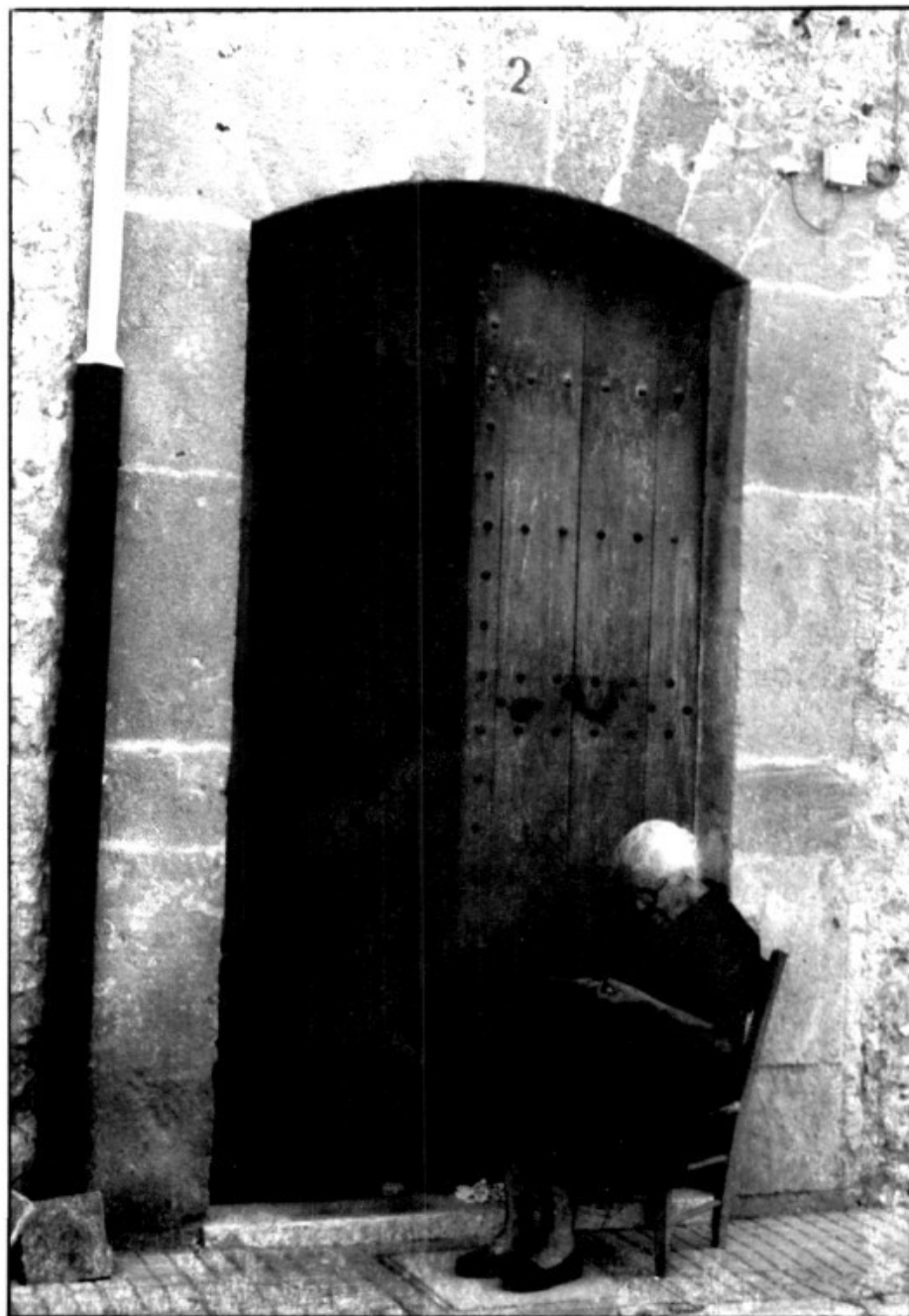
La cambra tan característica, una guapa vànova sobre el llit, l'útil penjador, el peu de ribella, segur que encara emprat, ja que a la casa no es necessita bany, peça tan necessària i imprescindible actualment.

Un canterano amb un bonjesuset al damunt, molt apreciat per la madona i també al damunt i penjant a la paret l'inseparable mirall, deu dormir ben tranquil·la en aquesta cambra tan protegida i vetlada pel cos de Jesús i d'altres estampes.

El menjador saturat de mobiliari, denota el pas del temps, amb la nova adquisició de mobles i objectes, resistint i perdurant a l'hora d'alguns dels més antics.

La cuina parla per ella mateixa, i ho fa perquè als noranta-quatre anys, na Maria es fa el dinar, jo que li deman si el se fa, i ella que no m'acaba d'entendre em diu, sí que podeu quedar a dinar, no tenc molta cosa emperò ja trobarem, ja!

Agraïm la convidada i entram, el ren-

No hem pogut passar sense treure la madona de la casa com si ella mateixa també en formés part, aquí la teniu fent randa a la carrera

tador de pedra sempre davall la finestra, amb una bona escurada, la cafetera, preparada per servir un dels sis cafès que diàriament na Maria beu, una cafeterada el dematí i una a l'horabaixa, els fogonets de carbó, desplaçats pel gas butà, encara són qualque pic emprats.

Aquesta casa ens mostra qualque cosa

més que la seva estructura, ens mostra una manera de viure, uns costums, molt apagats avui en dia pel consumisme, que estau segurs que no aconseguirà entrar a la casa, almenys en vida de na Maria.

Pere Calafat
Fotos: Rafel Pizà.

Neteja de pous negres

Pastor

Tels. 62 04 49 - 62 08 47
Prolongación Mesquidas s/n. 2º - 1ª.

Santa María

MIQUEL SANTANDREU

*Vespinos - Mobyettes
*Moto-serra ECHO
*Moto-cultor PIVA
*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

SANTA MARIA FA NORANTA ANYS (II)

ENTREVISTA A ANTÒNIA CANALS PERELLÓ «ROMA»

LES FESTES

Com era l'església?

No hi havia bancs. Fa uns trenta anys que estan fets. Jo vaig donar cinc duros, que llavò era molt. Ets homos seien, ses dones no. Cadires, un porqueria, cadires plegadisses. Havien de dur sa cadira. Et penses! Ha mudat molt sa cosa. Molt, molt, molt, molt.

Com era Nadal?

Cada any per Nadal feia neu. Noltros teníem un terrat en es porxos, i com que teníem llet d'ametla anàvem a cercar tassonades de neu i la mesclàvem amb sa llet d'ametla, i fèiem gelat. Llavò es dissabte de Nadal, tothom, tothom, anava a Matines, posaven aquelles neules, saps, i en sortir bevien llet d'ametla i coca.

I l'ondemà es divertiment dets al-lots era jugar amb cartes, amb ametles torrades, en paretles, qui treia un tres en coïa tres, un dos dues ametles. I tocs i trumfos amb això. Perquè n'hi havia que no duien ses ametles torrades, qui duien ses ametles cruës. I llavò fèiem querns: quatre ametles a una distància, a unes passes i qui les tomava amb una pedra s'ametla era seva.

I els Reis?

Posàvem damunt una escaleta unes sabates plenes a caramull de faves, que agafàvem d'un cubell de faves pes mul, i allà mos hi deixaven una ensimadeta i un duro. Juguetes no. Per Sa Fira! Es duro el mos tornaven prendre i s'ensimada la mos menjàvem.

I per Sant Antoni?

Feien unes bones festes. Feien fesses i no crec que fos festa, però s'horabaixa tothom en feia de festa. I feien fesses. I en Colau tenia un carretot de parei, i hi posava la mar de gent dins aquell carretot i ell vestit, i com era davant l'església, desenganxava sa bístia i els deixava tots davant l'església. Llavò les se'n tornava dur.

Foguerons en feien?

Foguerons no se'n feien. Se'n feien per sa porfessó. Per Pasco. Posaven festers i teia pes carrer Llarg.

I Sa Fira?

Llavò venia Sa Fira i per Sa Fira: ses nines una pepeta de quatre cèntims, que tenia uns cabeiets així, i en ets al-lots un cavallet de cartó, sense rodes ni res, de fusta. Es petits no hi anàvem a Sa Fira. Ja érem grandets quan anàvem a Sa Fira. Jo ja era ben grandeta quan vaig anar a Sa Fira. No estaven tan abandonats ets al-lots. I com que tanmateix no hi havia. Mos duien, això sí, un cavallet. I amb aquell cavallet ja estàvem satisfets. N'hi havia que no hi arribaven. Un germà meu era a Barcelona i me va enviar una pepa, amb sa cara de porcellana, jo no la vaig esquinçar. L'esquinçaren ses meves filles. Duia sabatetes i calcetinetes i tot això. Emperò, no, no, no, i no en podien comprar de juguetes homo.

Com era Sant Marçal?

Per Sant Marçal duien siurells, i també mos compraven un siurell. I quan tenien 10 ò 11 anys, amb altres al-lots, hi ana-

CONSPORT

AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTES

Mateu Juan Matas

DIRECTOR

Barceló i Combis, 10

Telèfon 46 52 11

PALMA DE MALLORCA

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30

ven a peu. Es meu germà Andreu un any hi va anar dues o tres vegades en un dia. Compraves siurells, garretetes, bevies un gelat si duies doblers. Jo hi vaig anar una vegada de casada. De fadrina hi vaig anar a missa amb so carro, amb mumpare. Una vegada de casada hi vaig anar amb so camion d'en Colau, que feia viatges. Hi vàrem estar una bona estona. Era molt divertit Sant Marçal. Feien un ofici i ballaven. De dia feien corregudes de peu i de màquina.

I ses festes més grosses que se feien a Santa Maria?

Per Santa Margalida. Llavò les feien obrers. No feien més que un ball i jocs. Ball i corregudes de peu. I de màquines. Corrien cintes. Posaven unes rodetes amb una cinta, un floc, un color de cel i un blau, i els feien brodar, i llavò te daven un punxó, posaven una anella d'aqueixes i amb un punxó sense porer aturar-te, eh, no te pories aturar. I davall si l'agafaves la t'enduies. I les brodaven i una deia:

«te la mereces buen mozo en el modo de montar y si la quieres engañar corre a poc a poco»

I qualcuna deia: «apunta bien y te cogeré».

MENJAR I BEURE

Vi en bevien?

Vi, sí, sí, sí. D'allà on era més bo. I què! i es vi bo valia quatre peces i a vuit cèntims. A totes ses menjades. Vi tot-hom en bevia. Noltros estàvem dins sa piqueta des vi. A Can Pereta venien vi, a Can Soberano venien vi, a Can Güia venien vi, a Can Pere de Sa Consellera..., a Son Bieló..., a Can Fuster..., a Can Ginyol, a Son Llaüt també, dins es carrer de l'església.

Bevien vi negre. En feien de blanc, però sa gent no en bevia. A vegades per berenar menjaven pa amb vi amb sucre.

I es menjar?

Sembraven guixes, i en sembraven moltes, a aqueixes terres primes de per Buc. Guixes, pèsols, verses. Quan són novelles, escaldines, n'he menjades. I pèsols també. En sembràvem noltros de guixes.

Es més pobres menjaven millor que es rics. Can Pereta, Can Garreta, Can Soberano, tenien un missatge o dos. Feien menjar de missatges. I ets al-lots abans d'anar a escola menjaven sopes es dematí, amb cuinat.

Es diumenges per fer bullit posaven un tros de camaïot. Feien bullit i arròs.

Mataven dos xotets o tres es carnisers, es diumenges, i llavò es dilluns havien de repartir sa carn. En Pere de Sa Carn duia carn en es magatzem. Si les quedava una cuixa la repartien. No hi havia geleres. A ca nostra es diumenge menjàvem carn, i qualche vegada entre setmana anàvem a cercar frit, i sang 'saps, i freixura, i per vuit cèntims de sang o per quatre peces te donaven frit. Dèiem «daus de sang». Els feien dins aigo. La bullien dins aigo i feien daus. Un dau de sang valia vuit cèntims. Ara ho pesen i el fan en es forn.

Es que tenien animals les venien. Per Nadal mataven un pollastre. N'hi havia que el mataven! I per a Pasco n'hi havia que mataven xot, però n'hi havia molts que no en mataven. A ca nostra sempre en vàrem matar. Matàvem un porc ben gros

N'Antònia ja de gran, amb els seus fills i altres veïnats

i fèiem sobrassada per vendre. En vàrem fer un, una vegada, de 21 rova. Tots es qui tenien bones sales el venien a veure. Era gent molt interessada. No menjaven sempre...

Es diumenge, i cada dia fener, a Can Gannaci hi havia una botigueta que li deien Ca na Mariaina, i a Ca na Mariaina eren Pericons. Hi anaven tres forners i corrien per esser-se davant. Només venien sèmola, sabó fluix, petròlio, panets que hi duien es dematí es de Can Mort, o un Caetano qui estava en es forn de Ca na Blanca, i aquest forn de Ca na Blanca me pareix que el duia un Mengo.

Per tres peces no sé quants de panets te daven.

Quant érem petits, moltes de vegades es dematí menjàvem sopes. Tots. Mon pare, molts de pics, quan se n'havia d'anar, ell abans de partir menjava sopes i en deixava de fetes. Prest... com que no tenia son. Escaldades, bones... es pa era bo, bona col.

Quan pastàvem, de sa mateixa pasta fèiem prim amb crescos. Posàvem prim a sa pasta i si hi volíem sucre n'hi posàvem. Molts de crescos, i res damunt sa pasta. Era bona perquè aquells crescos eren bons, hi fèiem un forat enmig. També fèiem moltes coques.

Sempre he vist ensimades i panets. A Consell encara anaven més enrera que nosaltres. Ja era ben gran i veia que venien a Can Mort a cercar panets i ensimades pes malalts. En Larita va esser es primer que va fer coques i ensimades a Consell.

Fèiem vuit pans. Venien a dir, pegaven un toc a sa porta i deien: Pastau! o Poreu pastar! Venien a cercar es pa: vuit cèntims i de sa coca no et feien pagar res.

A migdia cuinàvem també mongetes, ciurons. I fèiem mesclat, i menjàvem fideus. A Can Pitxon d'aquesta xeixa fèiem fideus i burballó.

Per dotze pessetes te duien una mesura d'oli bo, bo, a ca teva. I en compràvem. Teníem figures bones perquè teníem figures. Pa bo, bo. Sopes bones.

Peix en menjàvem. Anava a quatre peces. Venien una partida de peixaters. Escabetxo. Gerret i alatxa, ratjada, no duien res més. Anava molt barato, però per barato que anàs, encara una casa que fossin molts es jornal que guanyaven no en porien menjar. Menjàvem porc. Menjàvem ous. Menjàvem patates frites amb un ou, i pa frit amb aubergini i prebe sense res. Frit bord.

Menjàveu pa amb fonteta?

Pa amb fonteta, però per ganer. Crostes un poc banyades, i llavò un poc de vinagre i un poc de tomàtiga. Si ara en pogués menjar me'n faria. S'horabaixa berenàvem. Si mon pare venia mos tallava pa, li demanàvem berenar, mos feia com això de gruixat. Pa amb oli i figues (en teníem de parejals, en teníem de bordissots blanques, de rotges, poríem triar de ses figues més bones). En venien de molt bones.

Es vespre sempre sopes. Es diumenges menjàvem cafè amb panets. Llet sempre en compràvem pes petits. Valia un velló, de vaca, bona. Llavò se passejava una guarda de cabres i les te munyien davant. Passejaven llet d'ovella. De dues castes: una cosa que se deia serigot i una altra de mosissa.

Formatge en compràvem un caixó a Can David. El posàvem dret a damunt una post. Llavò, quan era rentador el rentàvem, i llavò l'untàvem d'oli i el posàvem dins una alfàbia.

Per Nadal feien rostit de porcella. Fèiem torrons d'una partida de castes. Ma mare sabia fer torrons cuits. Fèiem una coqueta damunt una neula de torrar, l'aplanen, la couen dins el forn, i sortia un torrò ben bo. Torràvem ametles. Fèiem llet d'ametla, molta.

Per a Pasco matàvem un xot o un cabrit. Ma mare s'estimava més cabrit.

Llavò va venir es grip. I teníem molts d'animals de ploma, com que teníem gra, civada, i això, i no en vàrem vendre pus. Tots les vàrem matar. Quan mon pare va veure que va morir en Tomeu i això. Mos n'enduguérem un disgust molt gros tots. Mon pare no va voler que li anassin a prendre mida en es llit. Es baül li va fer en Macetes. En Barraca en feia de baüls. Deia que amb un sa setmana s'aconhortava.

Ses menjades a quina hora se feien?

Dinaven a les 12. Menjaven molt de cuinat, moltes faves, i figues seques. Tothom cercava figues en aquells temps.

I berenar quan tocava, quan passaven ses diligències, sor-

Hi havia poc trui devers la carretera d'Inca, no era com ara

tien de costura, ja ho pories dir que tenies talent, a n'es covò de ses figues, o en passar ses diligències.

Noltros sopàvem devers les 7'30 o les 8, perquè mon pare venia tard. De dins es corral ja coneixia que venia mon pare, qualque vegada li sortia a camí amb sos infants, no ho volia.

Molts de pics sopàvem de sopes, o de sopes amb cuinat, patates bullides. A ca nostra sempre vàrem menjar. Matàvem un bon porc, i en temps des porc un poc de xuia torrada, si volíem botifarrons, si volíem lo que volíem. Es plat de ses olives sempre per damunt sa taula. En compràvem, mumpare en duia de per Bunyola, d'Honor, i en compràvem més d'una cordera de verdes i de pansides no sé quantes.

Sa gent passava fam?

Sí, sí, sí. Misèria. N'hi havia que no podien dur sabates. No anaven ni mig vestits. Deien que havien d'esperar -perquè llavò anaven a missa tothom- que anassin a missa un després s'altre, per dur ses sabates. Moltes es diumenge no duien sabates.

Ets al-lots, s'horabaixa en s'estiu, quasi ningú duia sabates. Es pagesos duien unes varques, les se feien ells. Dues corretges i una darrera. Era bona de fer.

Deu anys més enrera que jo menjaven figues i garroves. Jo no n'he vistes menjar. Unes dones que coneixia, que s'aturaven a ca nostra quan anaven a l'església, i ma mare sempre els donava qualque cosa, a ca seva menjaven figues, garroves, i arròs en menjaven es diumenge, i una vegada enviaren aquesta nina -quan mos ho contava ja era vella- a cercar una lliura d'arròs, com va esser davant Can Soberano la va escampar, i llavò sa carretera no era com ara, macs i tot això, idò ja no en menjaren, ja no hi tornaren a cercar res. I son

passatemps
articles per a esports

futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

Joan i Maria

PERRUQUERS

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

pare se'n duia garroves, i figues dins sa senalleta quan anava a fer feina, i tots ets infants, com arribava son pare, tots cap a sa senalleta a veure si tomava res. Ses garroves les se menjaven crues, tiraven es garroví.

Sa padrina de na Sebastiana Sampol descendia de Marratxí, i un vespre hi va anar s' enamorat. Li va dir: Ja heu sopat? Sí. I de què has sopat? diu: d'arròs. Idò espolsa't aquest garroví. Era un garroví que li havia quedat.

EL VESTIR, LA NETEDAT I ALTRES

Com vestien ses dones?

Cada cosa a son temps i a s'estiu xigales. Faldes i mocadors. N'hi havia de més bons i de més xerecs. Jo tenc un mocador de catifa. Vint-i-dos duros. En aquell temps, no vulguis sebre! N'hi havia de moltes castes, de senars i de dobles.

A 14 ò 15 anys duien un vestit d'endiana, de llista fina, unes faldes i brusa. I es nins tenien 4 anys i duien vestit de nina. No duien calçonets llargs. Quan eren més grandets bavarets. A ses nines les taiaven es cabeis igual que es nins.

Duien joies?

Ves. Idò. Ses riques en duien. Cordoncillos. Valia trenta duros. Vieta, aros, botonades. Un temps feien travessers... Tothom duia una mica d'or. Ets homos una cadena d'or pes rellotge. A mon pare li varen robar.

Se rentaven molt?

Si eren de rentar-se se rentaven, si no ho eren... Però se rentaven a grapades. Hi havia un cossi com un ase i tots mos hi posaven dedins. Tot es cos. Posaven un llençol perquè no el vessin. Es cap se'l rentaven. Cada diumenge matí mon pare se donava una bona escatada. Mos feien rentar.

Anaven a nedar?

No anaven a nedar, mai. No s'usava per Santa Maria. No tothom en tenia de carro. Molts d'homos se n'anaven a sa feina a peu. A n'es safretxos sí que hi anaven, a Can Salvà.

Hi havia pois?

Cent llamps! Sí, sí, sí, pois, pois, molts... Ningú volia estar devora es qui en duien a costura.

Plovia més que ara?

Sííí... Tres dies de ploure sense sortir ses bístis. I mon pare ben enfadat perquè menjaven i no guanyaven. Tres dies de neu, i mon pare ja deia que quan era al·lotell encara feia més neu. A Can Mort hi havia una teulada, o un porxo, i es caramell de sa neu es dematí arribava en terra. A Can Mort l'he vist tres vegades ple d'aigua: ses saques nedaven, es porcs grassos nedaven... tothom qui treia aigua.

Feia molt de fred?

En feia molt, i vent. A devora s'església no mos hi podien

Just davant es sortidor de benzina de Ca'n Ramon. Tothom hi volia sortir en aquesta foto

enviar a comprar, a n'ets al·lots els arrebatava a sa paret.

Sa gent tenia sedes per ses orelles, pes peus i per tot. Tothom tenia sedes. Ets homos duien capots i pellisses, com a un mig abric,...

Vos n'enrecordau de qualcú que fos molt de sa brega?

Sí, n'hi havia molts. I de sa brega eren aquests... però eren homos ja d'edat, hi havia en Panseta, i hi havia, però eren homos que anaven beguts, i llavò n'hi havia una partida, m'enrecord de Can Mort d'aquests, s'engataven... i treien guinavets qualche vegada.

Duien guinavets?

Sí, en devien dur, perquè deien s'han pegat una ganivetada. Sí, no, se barallaven. Però no hi va haver ningú mort.

Mateu Morro i Marcé

PERRUQUERIA
MIQUEL SASTRE
EL DARRER EN MODA
PEL CABELL

*Tractaments capilars
*Centre anticaiguda

SABEM DE MODA
SABEM DE CABELL

Bisbe Perelló, 4   Santa Maria

ALARONERS COMPREN EL PLA DE BOC (i III)

Abans de 1660 un prevere natural d'Alaró havia adquirides unes quarterades del Pla de Buc. Tal volta per això es despertà entre els moradors de dita població veïnada de la nostra el desig de comprar també unes porcions d'aquest territori. Per tant és convenient donar compte i nom dels alaroners que es feren propietaris de parcel·les de terra de la nostra vila.

ELS ALARONERS

Dia 17 de novembre de 1661, Bartomeu Llopis dues quarterades, per 4 lliures.

Dia 15-11-1661, a Miquel Sastre, 3 quarterades, per 6 lliures, censals.

Dia 17-11-1661, a Bernat Cabot, 2 quarterades, 4 lliures, cens.

Dia 15-11-1661, a Francesc Ferrer 2 quarterades, per 4 lliures, censals.

Dia 19-11-1661, a Pere Crespi, 3q., 2 quartons i 3 lliures terra, 7 ll'6 sous.

Dia 17-11-1661 a Bmeu. Vidal 4 qdes. per 9 lliures censals.

Dia 17-11-1661, a Miquel Reus, 4 qdes. per 8 lliures censals.

Dia 21-12-1661, a Cristòfol Gelabert, dues qdes., per 5 ll. amb obligació de donar camí de dues passes per passar bestiar de cabestre.

Dia 21-12-1661, a Francesc Vidal 4 qdes., per 8 lliures censals.

Dia 21-12-1661, a Antoni arbós, 3 qdes, per 6 lliures censals.

Dia 21-12-1661, a Gabriel Sampol, 4 qdes., per 8 lliures censals.

Dia 21-12-1661, a Miquel Reinés, (a) Duran, 2 qdes., per 4 lliures cens.

Dia 21-12-1661, a Bernat Ordines, 2 qdes., per 4 lliures cens.

Dia 21-12-1661, a Marc Reinés, 2 qdes. per 5 lliures censals.

Dia 15-12-1662, a Jaume Rosselló, 3 qdes, per 6 ll. 5 sous, censals.

Dia 15-12-1882, a Gabriel Bibiloni, 2 qdes., per 5 ll. censals.

Dia 15-12-1662, a Francesc Coll, 2 qdes., per 5 lliures censals.

Dia 5-1-1663, a Joan Vallés, 2 qdes. per 6 ll., 17 sous, 6 diners, cens. amb pactes sobre camins.

Dia 13-1-1663, a Damià Company 3 qdes., i 3 quartons, per 7 ll. 17 sous.

ia 15-9-1664, a Pere Mir, 2 qdes., per 4 lliures censals.

Dia 4-8-1664 a Rafel Roig, fill de Rafel d'Alaró, 7 quartons, 3 ll. 10 sous.

Dia 16-1-1665, a Francesc Raió, 2 qdes. i mitja, amb 5 sous d'entrada.

Dia 5-12-1674, a Bmeu. Sampol (a) Curt, 4 qdes., per 7 ll., 14 sous, cens.

Dia 9-2-1675, a Guillem Mir, dues qdes. (No consta el preu).

Dia 13-3-1675, a Joan Rosselló, 3 qdes. (No consta el preu).

Dia 16-16-1683, a Gabriel Coll, de Consell, 3 qdes. per 4 ll. cens.

Dia 17-1-1684, a Bernat Ribes, de Consell, 3 qdes. (no consta més).

Dia 28-4-1684, a Pere Josep Pol d'Alaró, 2 qdes. (No diu res més)

Dia 6-5-1686, a Gabriel Ferrer (a) Garsó, 3 qdes., de vinya, per 3 lliures.

Dia 21-2-1691, Sebastià Guardiola, 2 qdes., vinya, per 4 ll., 8 sous.

Dia 13-10-1697, a Miquel Pol, (a) Sec. 2 qdes. (No diu res més).

Dia 20-8-1698, a Antoni Far (a) Ninaita, mitja qda. vinya, 1 ll., 3 sous, 6 diners.

Dia 18-3-1710, a Bartomeu Simonet, per 60 lliures (No diu res més).

Dia 16-5-1711, Joan Gelabert quità el cens de 2 qdes.

Fet el recompte dels nous adquiridors de quarterades del nostre Pla de Buc, són 35 els nous propietaris del veïnat vilatge alaroner. La compra d'aquestes porcions de territori es va fer de manera que havien els adquiridors de satisfer l'interès del capital al vuit per cent. Per tal detall l'aportació anual al venedor era obligatòria. Per tant totes les vendes estaven gravades a pagament de censals, que es porien redimir al 8 per cent. També és denotar que a un dels compradors, Pere Crespi, a més de 3 quarterades i dos quartons també s'hi afegien 3 «lliures de terra», l'explicació és la següent: la lliura de terra és una vigèssima part de la quarterada, que equival a 20 destres quadrats. També cal dir que els camins que els posseïdors de parcel·les havien de fer perdonar pas als veïnats, prengueren el nom de «camades», que encara es conserva. El total de terra adquirida pels relacionats alaroners, és de 90 quarterades i 3 quartons. Quantitat molt respectable. Els alaroners, en anys següents, anaren desfent-se de les terres que cultivaren durant molt de temps. Alguns sembraven els cereals per les seves mans; però la majoria encarregaren la feina a persones del poble santamarièr. De totes maneres la seva presència a Santa Maria del Camí degué ésser per bastants d'anys.

COMPRES DELS SATAMARIERS

Per donar compte tot seguit de les adquisicions dels d'Alaró, hem deixat les que feren els del nostre poble, ells amb ells. Ara continua la relació.

el 24 d'abril de 1688 n'Antònia, vídua de Marc Reinés

vengué a Gabriel Amengual dues quarterades de Buc per 23 lliures. Aquestes quarterades les havia adquirides en Marc Reinés d'Alaró el 1661, per 5 lliures censals. Per tant aquell alaroner les tingué 27 anys. El nou propietari era de malnom Perot.

El 21 de setembre de 1691, Gabriel Canyelles ven una quarterada i mitja a Maties Far per 9 lliures de cens. El 9 d'octubre de 1691, Antoni Cerdà i Joana Roca establiren a Vicenç Mates de Coanegra 4 quarterades de buc. Confronten amb vinyes de Jaume Vidal i altres.

El 2 de desembre de 1691, Monserrat Canyelles de Buc, vengué a Francesc Vidal dues quarterades. Li donaren camí de dues passes, però dos dies després o traspassà Josep Bestard. En Monserrat el 9 de gener de 1692 establí dues quarterades de Buc a Vicenç Mates que confrontaven amb el camí que va a la vila, però el 21 següent les canvià amb 3 i mitja de Pere Cresppi del mateix lloc de Buc, sembrades de vinyet.

El 26 d'octubre de 1693 Joana Roca de Santa Maria, esposa d'Antoni Cerdà de Palma establí a Antoni Torres 4 quarterades de vinya de Buc. A més aquest dia vengué a Josep Canyelles fill d'Andreu altres 4 quarterades.

El 4 de desembre de 1694, Monserrat Canyelles de Buc establí a Antoni Vidal un ai mitja quarterades, que confronten amb vinyes. El mateix dia vengué a Miquel Vicenç (a) Carraix, dues quarterades.

El 13 de setembre els germans Joan i Isabet Creus vengueren a Martí Canyelles dues i mitja quarterades de vinya de buc.

El 16-5-1711, Andreu Canyelles, confiter, procurador d'Antònia Mascaró, la seva mare, firmà acte de quitació de 5 lliures de cens que li prestava Joan Gelabert, per dues quarterades de vinya del lloc de Buc.

El 23-3-1718 Martí Canyelles vengué a l'honor Pere Antoni Sanxo, mercader, vuit quarterades de terra de buc tengudes a 13 lliures i 13 sous a la senyora Maria Anna Pons. Més tard comprà altres 4 quarterades, i les deien «Ses dotze».

El 13-5-1718, Martí Canyelles, fill d'Antoni, traspassà a Martí Canyelles, fill de Mateu «Aina», dues quarterades de Buc, per preu de cent lliures. Aquest dia també li entregà en veda al mateix, una quarterada amb cases, per altres cent lliures. Les cases estaven vora les de Francisca Roca i les d'Antoni Canyelles de Buc.

El 1 d'agost de 1719, n'Antoni Canyelles de Buc va vendre a Bernat Canyelles una i mitja quarterades. Confronten amb aquesta possessió, amb terres de Salvador Canyelles, amb les de Salvador Canyelles i amb les de Vicenç Mates. Amb aquesta nota acaba el llibre «Couanegra» del Paborde Jaume, que ens donà tan extensa relació de compra-vendes de les terres. Una nota personal diu el següent: «El libro que contiene estas últimas escrituras del Archivo de Cartas Reales es el último que he podido ver y examinar; una grave enfermedad que padecí en 1837 en la que se me administró el viático me ha impedido continuar este trabajo y vi frustados mis deseos de poner en orden varias notas curiosas que van sueltas entre los manuscritos que tengo en mi poder». Amb aquestes paraules emotives el Paborde Jaume, el nostre primer historiador acabà la seva meravellosa i eficaç labor.

CLOENDA

Pel que hem escrit referent al Pla de Buc, hem anat coneixent els noms i llinatges dels primers adquiridors de la terra,

les confrotes i el preu per censals que havien de satisfer els primers propietaris. Durant més de 200 anys el cens era en espècie, principalment en blat. Però més envant es començà a introduir la vinya, de la qual la primera notícia és la següent: El 31-3-1449, Marc de Riudemeia arrendà la seva alqueria a Antoni Roca, de Consell, per 18 quarteres de blat, i quatre lliures de la collita de verema i dues quarteres d'ametles. Per tant, ja hi havia un poc de vinyet, i també ametlerar en la finca. L'any 1691, es fa constar que vicenç Mates que vivia a Coanegra, comprà a Buc quatre quarterades que confrontaven amb vinyes de Jaume Vidal. Des de tals dates s'intensificà el cultiu del vinyet, i es deixà el dels cereals. Així ha arribat als nostres dies.

També cal resaltar que les camades que són obra dels segles, han arribades al nostres dies formant un curiós laberint, enrevoltant les finques en què es va dividir el territori. La primera vegada que un hi entra i s'hi endinsa molt, pot trobar dificultat per sortir-ne.

Finalment també es pot resaltar el fet que els moros solament hi cultivaven cereals, per motius religiosos. Donaren al territori el nom d'ARREONGAT. Aquest nom ha estat estudiat per professors de la llengua àrab, i no han pogut treure el seu significat. Una altra valiosa opinió la me va trametre el professor don Joan Coromines l'any 1963 amb motiu de venir al nostre poble. Em cercà i li digueren que era a la Graduada i es presentà i em demanà si tenia relació de noms antics del segle XIII i XIV. Vaig complaure'l com em va esser possible. Del nom «ARREONGAT», em digué que m'enviaria la seva opinió. En efecte dos dies després, vaig rebre la següent nota: «Caldria estudiar la possibilitat de què Arreongat vingui de Roengat: habitant de Rouerga, departament d'Aveiron... i que aquest Roengat pugui ser un del nombrosos occitans que ajudaren a la reconquesta de Mallorca». Cal dir que el paborde Jaume trobà el nom d'Arreongat a una nota del segle XIII o sia de 19 anys després de la reconquesta. Per tant tal vegada no eren els moros que deien Arreongat al pla de Buc, podria ésser que fossin els cristians que l'anomenassin de tal manera perquè els occitans que vingueren a l'illa i eren de la Rouerga, de França, li dassin tan denominació. Si és així, crec que el Sr. Coromines pot tenir molt encertada opinió.

LES CASES DE BUC

A Buc hi ha dues cases, ja molt velles i quasi esbucades. Estan una davant l'altra. La de més endins conserva una finestra de pis. És una obra molt perfecta del gust plateresc, que tan es prodigà durant els segles passats. Aquestes cases, les úniques construïdes dins el Pla de Buc, estan no lluny del camí de Sencelles i entre elles i el camí hi ha un pou que degué servir molt bé pels habitants d'aquelles cases. Una nota ens dóna notícia de la seva construcció, i diu: A 13 de febrer de 1613, Gabriel Pineda vengué a Nadal Canyelles dues quarterades. Confronten amb el camí de Sencelles i amb el carreró que va a les cases de Buc. Es vengueren per 50 lliures i es donà empriu d'aigua del pou i de la bassa de Buc». Modernament foren adquirides les dites cases per un mercader de llinatge Quart. Per aquest motiu la gent les digué Can Quart. Aquest nom no ha prosperat i encarta les deim «Ses cases de BUC».

Andreu Bestard Mas

PERSONATGE DEL MES:

MARIA VERD: LA CASA OCULTA DEL BÀSQUET A STA. MARIA

A Sta. Maria hi ha un esport que poc a poc ha anat creixent amb el pas del temps, i s'ha anat consolidant com a un esport tan important com pugui esser el futbol. Estic xerrant del bàsquet.

Però a Sta. Maria, per sort o desgràcia, l'esport existeix gràcies a unes poques persones que desinteressadament fan que els joves, i no tan joves puguin dedicar part de la seva vida fent una cosa tan sana com pugui esser l'esport.

En el cas del bàsquet n'hi ha dues que sobresurten per damunt les altres, m'estic referint a en JOAN FRAU i a na MARIA VERD. Pels santamarierers el més conegut és en Joan, però ell és complementa amb na Maria (la seva dona) que si no més, fa tanta feina com ell.

Seguidament podreu comprovar que no dic mentides. Na Maria és: «LA CARA OCULTA DEL BASQUET SANTAMARIER».

-Quan va néixer la teva afició pel bàsquet?

-La meva afició va néixer quan estudiava quart de batxiller a JOAN ALCOVER. Va sortir una iniciativa per crear un equip de bàsquet i així fer un poc d'esport, ja quan ho vaig sebre em vaig apuntar tot'una. Vàrem entrenar un parell de vegades, i després va acabar tot.

Des de llavors i fins que em vaig casar amb en Joan, no vaig tornar sebre res del bàsquet. Una vegada casada, vaig començar a interessar-me de nou per aquest esport gràcies a què el meu home era un gran aficionat i havia estat àrbitre de bàsquet. de tot això ja fa tretze anys, i com pots veure encara continuu aquí.

-Quina funció tens al C.D. Sta. Maria de bàsquet?

-La meva funció és parecudada a là de secretària, m'encarrec de tota la part administrativa del club com pot esser fitxes dels jugadors, inscripcions dels equips, som jo la que he de mantenir les relacions amb la federació, col·legi d'àrbitres, altres clubs, etc. En poques paraules, com diu la paraula!, secretària, de tota la burocràcia del club.

A part de tot això també entrén l'equip de mini bàsquet femení i faig de monitora a l'escola de bàsquet.

-Te molesta que la gent no afluïda al bàsquet, es cregui que l'única persona que du el club, és En Joan?

-No, gens ni mica. De fet, quan vàrem començar jo només ajuda-

va a en Joan en petites coses que ell me mandava fer, fins que em vaig integrar per complet al club perquè m'agradava i perquè mancaven entrenadors.

-On passes més temps, al treball o als camps de bàsquet?

-Jo crec que hi hauria un empat. Ara, si me demanassis on pas més temps, a ca meva o als camps, no tindria cap dubte en contestar-te que als camps de bàsquet.

-Quina definició te faries com a entrenadora?

-Uii! aquesta pregunta la deix perquè la contestin els altres, jo som una persona que no m'agrada definir-me ja que pens, que un mateix no es pot definir, han d'esser els altres els qui han de jutjar com és aquella persona, tant sigui entrenant, com amb un altre aspecte de la seva vida.

L'únic que puc dir, és que crec que tenc molta de paciència i a vegades els al·lots són molt mals d'aguantar.

-Com t'ho pots fer per entrenar i aguantar (amb el més bon sentit de la paraula) aquests menuts de 7, 8, 9 i 10 anys?

FONER
MINYO
INFANT
ESPORT

Plaça dets Hostals, 13 i 15
Tel. 62 00 48
SANTA MARIA DEL CAMI

GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN

Centre de reconeixement
mèdic psicològic
per a permisos de conduir
i llicències d'armes

DIMARTS I DIVENDRES DE 20 A 21 HORES

Recordi que ha de dur: - D.N.I.
- 1 fotografia
- lents correctores, si n'usa

Plaça Caidos, 3
Tel. 62 04 15

-La meva recepta és: AGUANTAR, AGUANTAR i AGUANTAR. Realment és una tasca molt difícil, per exemple ara mateix a l'escola de bàsquet hi ha més de 30 al·lots, i al mini femení 12, com pots suposar així et fa arribar a un moment que penses: «Maria, però que fas! amb lo bé que estaries a ca teva, o passejant».

-Te sents tota sola?

-No, de cap manera.

-Qualque vegada has pensat en deixar aquesta tasca?

-Sí, més d'una. A vegades és una tasca molt dura i es fa pesada.

-Què te fa seguir en aquest món del bàsquet?

-No ho sé, algunes vegades ho deixaria tot, però hi ha un no sé que... que fa que continuï, tal vegada pot ser aquest ambient de companyerisme, la relació amb gent d'altres clubs i d'altres pobles, la mateixa relació amb els jugadors tant és que siguin grans com que siguin petits, etc. No ho puc explicar.

-Quina ha estat l'alegria més grossa durant el temps que dus com a entrenadora?

-En particular no me'n record de cap. Però sí puc dir i recordar de petits gests i atencions per part de les meves jugadores, d'ara i de fa un parell d'anys, per exemple que essent petites com són, tu estiguis malalta i de cop se presenti a ca teva tot l'equip a veure't, és un detall que et fa pensar que signifiqués qualque cosa per elles.

-I la pitjor?

-N'he tengudes un parell, no les vull recordar, no som rencorosa i procurar oblidar-les, és lo millor, si no no estaria aquí.

-A més d'en Joan, qui més fa possible que el bàsquet santamari seguesqui existint?

-A més de nosaltres dos, hi ha una sèrie de persones que amb el seu esforç fan que així vagi endavant, entrenadors, delegats, els mateixos jugadors amb la seva afició al deport i un parell de pares que mos ajuden. En definitiva, el C.D. Sta. Maria és un vaixell en el

qual els passatgers som tots, a l'igual que tots som els tripulants.

-A Sta. Maria hi ha una verdadera afició al bàsquet?

-Afecció n'hi ha, ara, no se pot dir que en gran quantitat però com diu una coneguda dita, «Val més pocs i bons que molts i dolents».

-El bàsquet arribarà a menjar-se el futbol?

-No, crec que cada deport té la seva afició. Que sigui tan conegut i tengui la mateixa quantitat d'aficiïnats pot ser però que arribi a menjar-se el futbol, no ho crec.

-Hi ha companyerisme als equips?

-Jo trob que sí, a uns més que als altres però en general sí.

-De què viu el club?

-El club subsisteix de la subvenció de l'ajuntament, de l'aportació dels jugadors amb una petita quantitat, procur que els equipatges els regalin petits comerciants, i així anam.

-Però per aguantar 7 equips, és difícil creure que vos basti això?

-Jo que vols que et digui, lluitam i posam tot lo que porem, molta voluntat. Econòmicament quan acabam els diners els bestreim nosaltres o si no porem els demanam a algú fins que l'ajuntament ens dóna la subvenció de l'any següent. I funciona.

-I els socis?

-No, no en tenim, ja ho vàrem intentar fa un parell d'anys i va funcionar molt malament, i vàrem decidir deixar-los.

-Estàs contenta de les instal·lacions esportives?

-Sincerament, crec que hem anat progressant amb aquest aspecte. En els nostres inicis, ara fa 13 anys, vàrem començar a jugar a la Plaça Nova, després vàrem traslladar-nos al camp municipal d'esports. Una vegada allà, després d'un cert temps ens varen construir una altra pista més bona i així ara en tenim dues en les quals els jugadors poden entrenar i jugar sense haver d'estar pendent de sí la pista està ocupada o no.

T'he de dir que abans de retirar-nos del bàsquet confii haver aconseguit el somni de tots, una pista coberta que esperam disfrutar una mica.

-Saps qualque cosa del darrer que m'has dit?

-Oficialment no sé res, però se diu per «ràdio calle» que pot ser prest. A lo millor l'any 92?, com que pareix esser que aquest any serà l'any de tot...!!

-Per acabar, quin resum faries de la temporada que està fent el club en totes les seves categories?

-Crec que els resultats són els que esperàvem tots, més o menys. Tal vegada estic un poc astorada en les categories mini femení i infantil femení, no esperava tant d'elles.

Jo diria que el nostre club allò que té de bo és que lluitam molt, hi posam moltes ganes, perquè honradament hem de reconèixer que no tenim uns grans equips, moltes vegades hem guanyat a altres equips més bons, però tot és per aquestes ganes de lluitar que tenim i que fan que sempre estiguem entre els primers i que els contraris ens tinguin una mica de por i respecte. Que diguin alerta amb els Santamariers!

Pepín

LLORENÇ SANS

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.ª
Telèfon 24 68 74
Palma de Mallorca

Instal·lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal·lacions BOMBES
SUMERGIDES

Carrer Casasnovas, 21
Telèfon 62 06 02
Santa Maria del Camí

GALERIA CA'N BRAHÓ

MARCS
QUADRES
MOTLURES

Quarter Vª
Tel. 62 01 26

NIELS NORGAARD

MARCADOR ESPORTIU

BÀSQUET

MINI FEMENÍ GRUP «B»

C.I.D.E., 39-Sta. Maria, 13

	PJ	PG	PE	PP	PP	PF	PC	P
1.C.I.D.E.	13	12	0	0	1	369	149	24
2.S. José A	13	10	1	0	2	379	178	21
5.Sta. Maria	13	6	1	0	6	266	265	13

INFANTIL GRUP «B»

Sta. Mari, 60-San Agustí, 8

1. S. Corazón	13	13	0	941	228	26
2.Sta. Maria	13	12	1	506	254	25
3.La Porciúncula	12	9	3	607	292	21

CADETE MASCULÍ MCA «B»

Sta. Maria, 63-Juv. Mariana, 33

1.Andratx	13	13	0	1352	557	26
2.S. José B	13	11	2	1093	563	24
4.Sta. Maria	13	7	6	690	806	20

CADETE FEMENÍ GRUP «B»

Sta. Maria, 23-Campanet, 23

1.S. Agustí	14	14	0	884	528	28
2.B. Aires	14	11	3	921	506	25
9.Sta. Maria	14	3	11	407	724	17

JUVENIL MASCULÍ GRUP «B» (ascens)

Coll d'en Rebassa, 79-Sta. Maria, 80

Sta. Maria, 82-Syrius B, 61

1.Pollença	9	6	3	623	583	15
2.Son Servera	9	6	3	671	635	15
3.I. Bahía	9	5	4	692	616	15
4.Sta. Maria	9	5	4	677	674	14

SENIOR MASCULÍ GRUP «A-1»

Sta. Maria, 55-A. Grimalt, 65

1.A. Grimalt	19	15	4	1324	1176	34
2.Campos	18	13	6	1251	1145	32
6.Sta. Maria	19	8	11	1204	1276	27

SENIOR FEMENÍ GRUP «B» 2ª FASE

Sta. Maria, 39-G.E.S.A. Alcudia, 32

1.Jovent B	3	3	0	178	143	6
2.Sta. Maria	3	2	1	141	130	5
3.G. Alcudia	3	1	2	132	150	4

FUTBOL

ALEVINS 2ª REGIONAL «A»

Sta. Maria, 1-Montaura, 1

	AJ	PG	PE	PP	GF	GC	P.	Post.
1. Murense	15	14	0	1	60	9	28	+1
2. At. Alaró	16	12	1	3	71	27	25	+11
8. Sta. Maria	16	7	2	7	26	32	16	-2

INFANTILS 2ª «A»

S.P. San Marçal, 3-Sta. Maria, 3

1. Pto. Pollença	16	14	1	1	110	14	29	+13
2. Pollença	16	13	2	1	75	11	28	+14
9. Sta. Maria	16	5	5	6	35	43	15	-1

JUVENILS 3ª «REGIONAL «A»

Montuiri, 3-Sta. Maria, 0

1. Colonia	14	10	1	3	49	22	21	+5
2. Xilvar	14	10	1	3	49	22	21	+8
4. Sta. Maria	16	8	3	5	32	25	19	+3

AMATEURS

JORNADA DE DESCANS

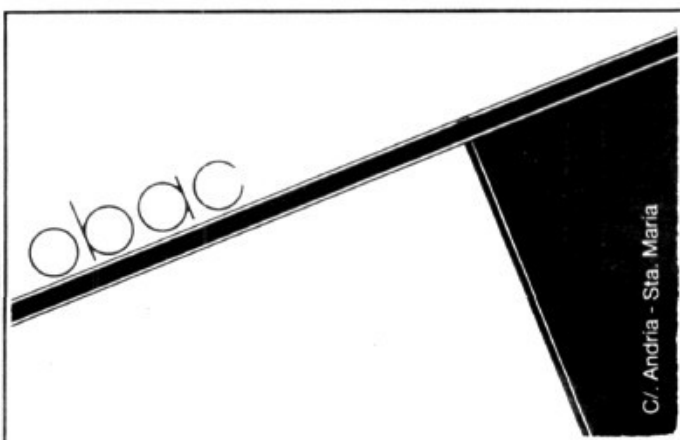
1. Barracar	22	15	5	2	56	31	35	+13
2.Pla de Na Tesa	22	13	6	3	64	20	32	+8
9. Sta. Maria	22	8	7	7	39	32	23	+1

Fusteria

Martorell

Taller:
Bartomeu Pasqual

Tenda:
Carrer Llarg, 89

HISTÒRIA DE LA PERRUQUERIA

EDAT MITJA I RENAIXEMENT

EDAT MITJA -

ASPECTES GENERALS:

Les invasions bàrbares, acabades, amb la dominació romana i amb les civilitzacions antigues. A la vegada, el crianisme exhorta la senzillesa, i l'austeritat es converteix en una qualitat fonamental.

Característiques del pentinat:

Les senyores es limitaven a dur el cabell dividit amb una retxa al mig i, a vegades, rematat amb dues gruixades trunyes, generalment postisses, caient damunt les espatlles o envoltant el front.

Aportacions professionals:

Època totalment obscura, en l'aspecte cosmètic i de la perruqueria. Només els bàrbars, que apareixen com a gremi organitzat treuen antigues receptes que constitueixen els ciments del que amb el temps serà la gran indústria de la bellesa actual.

RENAIXEMENT - ASPECTES GENERALS

El despertar del renaixement torna a la humanitat la passió en la bellesa i l'ornament. Gran quantitat de cremes i polvos apareixen per a donar resposta a la nova inquietud pel benestar personal.

Característiques del pentinat:

La simplicitat del pentinat ha acabat. Els caps femenins passen a esser un catàleg de fantasies. A l'arbitrari transcórrer de la moda apareixen grans «monyos», trunyes ornamentades amb joies, corones,...

Les dones venecianes extenen la moda del cabell vermell.

Apuntacions professionals:

La tonalitat vermella, dominadora en la moda de l'època, l'aconsegueixen aplicant damunt del cabell una mescla de «sul-

fur» negre, alum i mel. Llavors deixaven els cabells al sol damunt les ales d'un capell sense capa.

Altres colors de moda eren el ros cendre, safrà, i el «fil d'or»,

que l'obtenien mesclant flors de «tramús» torrades i matxacades amb salitre, greixos de balena, sals de plata de lleixiu, etc.

Miquel Sastre
Perruquer

Març 1990

«Balears: sentiment de poble»

Quan el poble veu que els problemes se solucionen més aviat,
Quan reclama més autogovern,
Quan els ciutadans senten com a pròpies la seva cultura i la seva terra,
Quan lluiten tots junts per millorar la qualitat de vida, els serveis públics i l'ajuda als més necessitats,

Quan el poble balear reconeix que les coses es fan millor des d'aquí,
Quan comprova que les institucions de la nostra autonomia són més efectives,
Es perquè hi ha un autèntic, un verdader
SENTIMENT DE POBLE

Comunitat

Autònoma

de les Illes Balears

ENTRE FOGONS

MUSCLOS FARCITS

En Sebastià Ferrer és un amant de la cuina i de tant en tant li agrada posar-se entre fogons i preparar plats tan especials com el que ens convida a fer, musclos farcits. Ens diu que aquesta recepta li ha donat en «Mitos» de sa Bodega de Binissalem a Ciutat.

INGREDIENTS:

- 2 kgs. de musclos.
- 250 grs. de carn capolada.
- 1 aou
- la molla d'una llesca de pa mullada amb llet.
- Julivert.
- sal, pebre bo.
- 1 dl. d'oli d'oliva.
- 1 all.
- 1 ceba
- 8 cullerades de tomàtiga fregida.
- 1 tasset de vi blanc sec.
- 1 galleta d'Inca capolada.

PREPARACIÓ:

Feim els musclos nets. Preparam el farcit mesclant la carn capolada, la molla de pa, l'ou i ho trempam amb sal i pebre bo. Amb aquesta pasta feim bolletes petites i les passam per la galleta picada.

Obrim els musclos aficant un gabinet pel punt de les barbes i aficam una bolleta dins cada musclo (dins la popa), tancam de bell nou les closques i les fermam amb fil.

Picam la ceba i l'all i ho sofregim a poc a poc, afegim la tomàtiga i un poc més tard el vi i un tassó d'aigua. Quan pren el bull hi posam els musclos i ho deixam coure uns vint minuts.

Abans de servir-ho li llevam els fils als musclos.

M.C.

CAFETERIA

SA PLAÇA

Plaça Nova

**AUTÈNTICA SOBRASSADA
MALLORQUINA**

C/. Bernat de Sta. Eugènia, 104
carretera Palma - Inca
Santa Maria del Camí
07320 - MALLORCA
Tel. 62 01 44